

Recenzii

Între cei mai importanți îi amintim pe: Atticus de Constantinopol (406-425), Chiril al Alexandriei (370-444), iar dintre episcopii Romei pe: Damasus (366-384), Anastasie I (399-401), Inocențiu I (401-417), Zosimus (417-418), Bonifaciu I (418-422) și Celestin I (422-432). În continuare sunt descrise tragicele evenimente care au avut loc la Roma în anii 401 și 410, când Alaric, regele vizigoților, a invadat Cetatea Eternă și a jefuit-o. În multe capitole sunt descrise luptele dintre creștinii și evreii din Alexandria, culminând cu asasinarea filosoafei Hypatia (†415), de a cărei moarte Socrate îl face vinovat sau complice chiar pe episcopul Chiril. Apoi sunt prezentate lucrările și hotărârile dogmatice ale Sinodului al III-lea Ecumenic de la Efes (431), împotriva lui Nestorie (428-431), care a refuzat să o numească pe Fecioara Maria „Născătoare de Dumnezeu”. Mai amintim, aici, despre aducerea moaștelor Sfântului Ioan Gură de Aur la Constantinopol, în timpul patriarhului Proclu (434-446), la 17 ianuarie 438 (pp. 245-278).

Toate cele 7 cărți ale *Istoriei Bisericești* a lui Socrate Scolasticul expun evenimentele care s-au succedat pe o perioadă de 134 de ani, mai precis, perioada cuprinsă între anii 305-439, petrecute în Imperiul Roman de Răsărit, dar și în cel de Apus, familiarizându-ne cu problemele bisericești și politice cu care se confrunta Biserica, cu viața și activitatea pastoral-misionară a ierarhiei bisericești, dar și cu biruința Bisericii Ortodoxe asupra păgânismului și asupra ereziilor virulente care-i amenințau pacea, unitatea și liniștea în Imperiu.

Prin lecturarea acestei monumentale lucrări, constatăm că toate cele expuse de Socrate Scolasticul sunt în conformitate cu adevărul istoric, autorul fiind de bună credință și deloc subiectiv, urmărind expunerea cât mai obiectivă și corectă a evenimentelor, așa cum s-au petrecut.

Nu trebuie să uităm că, fără traducerea acestor texte istorico-bisericești fundamentale și în limba română, studiul *Istoriei Bisericești Universale* ar îngreuna foarte mult cercetarea științifică a istoricilor și a teologilor români, care trebuie să fie temeinică și bazată în totalitate pe izvoare de specialitate. De aceea, ne bucurăm și salutăm respectuos inițiativa Pr. Lect. Univ. Dr. Petru Pantiș, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu, considerându-o, totodată, un aport extrem de important în domeniul istoriografiei române, întrucât, după știința noastră, în spațiul teologic românesc, nu mai există o altă traducere a *Istoriei Bisericești* a lui Socrate Scolasticul.

Dr. Vasile Rojneac

Bogdan Grigore, *Imaginea S.U.A. în lumea ortodoxă transilvăneană între 1853 și 1910, zugrăvită în paginile Telegrafului Român*, Ed. Andreiana, 2018, 186 p. ISBN 978-606-989-044-8

Deschis de prefața Părintelui Academician Mircea Păcurariu care evidențiază rolul publicației șaguniene în preajma Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, volumul domnului Bogdan Grigore aduce în atenție o temă interesantă, realizând o analiză detaliată a știrilor de dincolo de Atlantic, referitoare la Statele Unite ale Americii, la președinții de la Casa

Recenzii

Albă, la politica externă și progresul economic al Americii, la învățământul, cultele și religia de acolo.

Încă de acum un secol și jumătate Statele Unite au reprezentat „un catalizator de valori, pe diferite scale ale civilizației și pe diferite nivele de performanță” și de aici și interesul autorului de a urmări „modul cum a fost privită această dezvoltare, acest drum al unei națiuni tinere spre consacrare mondială” (p. 9), dar și impactul pe care l-au avut materialele din *Telegraful Român* asupra elementului românesc transilvan (p. 11).

Nu este un secret că relatările pozitive publicate în officiosul Bisericii Ortodoxe Române din Ardeal au contribuit la conturarea unei aspirații pentru „visul american” în rândul românilor sărmani, „sătui de greutatea vieții, lipsiți de pământ, înglodați în datorii”, care citeau cu nădejde toate știrile despre „lumea aproape fantastică a Americii, unde oamenii aveau drepturi și libertăți, unde fiecare putea să ajungă un om realizat prin muncă cinstită” și o dată conștientizat efectul produs de exodul masiv de români, redactorii *Telegrafului* au accentuat mizeria socială provocată de numărul mare de emigranți, șomaj și falimentele fabricilor și uzinelor de dincolo de Atlantic (p. 14-15).

După trecerea în revistă a primelor contacte și informații despre America pătrunse în Ardeal, autorul se oprește asupra aspectelor politicii interne a S.U.A. prezentate de *Telegraful Român*, fiind tratate asasinarea președinților Abraham Lincoln, James Abram Garfield, William McKinley și detaliile pe care periodicul românesc le va publica privind împrejurările în care au fost atacați de asasini și și-au sfârșit viețile. De asemenea sunt amintiți și alți președinți ai Statelor Unite al Americii, ale căror biografii devin pilde vii și modele. Andrew Johnson (1865-1869), Ulysses Grant (1869-1877), Rutheford Bichard Hayes (1877-1881, Benjamin Harrison (1889-1893), Grover Cleveland (1885-1889, 1893-1897) sau Theodore Roosvelt (1901-1909) sunt menționați constant în paginile *Telegrafului*, cu aprecierile impuse de politicile lor pe plan intern și internațional. Ceva mai laconic sunt tratate știrile referitoare la Congresul american, problemele indienilor și a sclaviei, respectiv „începutul imperialismului american”, profilat pe fondul războiului cu Regatul Spaniei pentru încorporarea Cubei.

O temă aparte pe care o analizează domnul Bogdan Grigore este „Dezvoltarea economică și descoperiri științifice, factori decisivi pentru imaginea S.U.A. în lumea ortodoxă din Transilvania”. În acest capitol sunt expuse progresele realizate în domeniul agriculturii care au dus la invadarea piețelor europene de produse de proveniență americană, începând cu bunuri exotice și terminând cu plantele cerealiere. Tot aici este prezentat și fenomenul goanei după aur care a exercitat o fascinație deosebită asupra cititorilor officiosului ortodox. Strâns legate de dezvoltarea economică au fost invențiile și inovațiile în domeniul tehnicii, informații care au găsit un puternic ecou în Transilvania, fiind lăudate descoperirile realizate de Thomas Edison sau Graham Bell, precum și studiile în domeniul medical ce vizau tratarea tuberculozei și chiar a cancerului.

Capitolul dedicat învățământului, culturii și religiei americane, precum și ecurile lor în lumea ortodoxă transilvăneană, insistă asupra sistemului descentralizat prin care erau coordonate activitățile de educare și instruire a noilor generații, insistându-se asupra pregătirii dascălilor pentru a-și putea desfășura munca în condiții optime, adaptate spiritului epocii și progreselor făcute de știință. În ce privește aspectul religios, redactorii *Telegrafului* prezintă totala separație a statului de cele aproximativ 40 de organizații

Recenzii

religioase, existente la acel moment, care realizau „activități care, în lumea arhaică și tradițională românească nu ar fi fost posibile, nici atunci, dar nici acum”, fiind vorba de evenimente culturale sau mondene (p. 116).

Foarte interesant este capitolul intitulat „Relatarea unor tragedii și jurnalismul de cancan – factori de consolidare a imaginii S.U.A. în lumea ortodoxă transilvăneană”, care scoate în evidență natura gazetărească a acestor informații, fiind publicate cu precădere materiale despre subiecte exotice, care au contribuit din plin la crearea unei imagini de țărâm extravagant și plin de culoare. Dar dacă până la finele secolului al XIX-lea Telegraful Român transmitea o imagine „favorabilă, pozitivă, subliniindu-se diferențele de civilizație în fiecare ocazie, cu accent pe mentalitatea omului din Lumea Nouă” (p. 127), după anul 1900, conștientizând efectele negative produse de exodul masiv de români dincolo de Atlantic, Biserica Ortodoxă Română și redactorii Telegrafului au mutat accentul pe elementele negative, renunțând la idealizarea noului țărâm al făgăduinței, devenit astfel „țara coșmarurilor, a morții și a foametei” (p. 127).

Ultimul capitol, rezervat emigrării românilor transilvăneni în Statele Unite ale Americii așa cum a fost reflectată de Telegraful Român până în preajma Marelui Război, urmărește conjunctura și condițiile care au favorizat și încurajat plecarea unui număr impresionant de români transilvăneni dincolo de ocean, iar Telegraful Român a contribuit decisiv la crearea imaginii mitice și seducătoare pe care o aveau Statele Unite, de țară a tuturor posibilităților (p. 140). Dincolo de considerentele economice (creșterea sarcinilor fiscale, îndatorarea tot mai accentuată a țărănimii față de bănci și cămătari) care i-au mobilizat pe ardeleni să caute un nou început în America, un rol deosebit l-a avut politica de maghiarizare a autorităților de la Budapesta, dar și factorul psihologic stimulat de scrisorile, banii sau obiectele trimise de emigranți rudelor rămase acasă (p. 145-146). Statisticile cu grupele de vârstă, respectiv cu numărul de emigranți români care părăseau Imperiul Habsburgic în fiecare an, indică o amploare nebănuită a fenomenului care a creat mari dificultăți atât autorităților seculare, dar mai ales Bisericii Ortodoxe, fiind evidențiate încercările guvernului maghiar, dar și ale Bisericii de a stopa valul emigranților (p. 158-159).

Urmărind în ansamblu această expunere este cu neputință să nu accepți concluzia autorului potrivit căruia „imagea pe care glasul românilor ortodocși din Transilvania a construit-o Statelor Unite ale Americii în toți acești ani nu a fost altceva decât o oglindă a gândurilor națiunii române, o oglindă a visurilor românești despre națiune și țară” (p. 172), o proiecție a celor mai lăuntrice năzuințe și un probabil răspuns la nevoia de sens pe care o resimțeau atât de acut ardelenii la finele secolului al XIX-lea și începutul celui următor.

Asist. Dr. Dragoș Boicu

Stephen Shoemaker, *Fecioara Maria în credința și evlavie creștină primară*, trad. de Lucian Filip, Doxologia, Iași, 2018, 360 p., ISBN 978-606-666-730-2

Lucrarea semnată de Stephen Shoemaker, cunoscut pentru cercetările sale în domeniul mariologiei și al emergenței Islamului, se dorește a deschide un culoar de